

## บทที่ 5

### สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่” นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้สื่อกับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเกี่ยวกับการรู้เท่าทันข่าวลวงไปเผยแพร่ให้แก่ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นการนำร่องกลุ่มตัวอย่างให้ผู้สูงอายุใช้แอปพลิเคชันไลน์อย่างรู้เท่าทัน

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการวิจัยเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุทั้งหมดจำนวน 400 คน และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มผู้สูงอายุ ทั้งหมดจำนวน 9 คน สามารถสรุปผลการวิจัยได้เป็น 7 ส่วน ดังต่อไปนี้

#### 5.1 สรุปผลการวิจัย

##### ส่วนที่ 1 สรุปผลข้อมูลลักษณะพื้นฐานทางประชากรของผู้สูงอายุ

ภาพรวมลักษณะพื้นฐานทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุในงานวิจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุ มีอายุ 60-65 ปีมีจำนวนมากที่สุด มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า อาชีพส่วนใหญ่ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ (ยกเว้นครูอาจารย์) โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ผู้สูงอายุมีรายได้มากกว่า 40,000 บาท

##### ส่วนที่ 2 สรุปผลข้อมูลพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ (Line) ของผู้สูงอายุ

สำหรับพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์โดยใช้ทุกวัน มีจำนวนชั่วโมงในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์มากที่สุด 1-2 ชั่วโมง โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะใช้แอปพลิเคชันไลน์ ผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบธรรมดา มีจำนวนปีในการใช้แอปพลิเคชันไลน์ เป็นอันดับแรกมากกว่า 6 ปี และกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันไลน์อยู่ในระดับมาก

### ส่วนที่ 3 สรุปผลข้อมูลระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ

ระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุอยู่ในระดับมาก โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุมีทักษะในการเข้าถึงสื่อข่าวลวง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาได้แก่ ทักษะในการมีส่วนร่วม เช่น เติมน้ำในกุ่มไลน์ ไม่แชร์ข่าวลวง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และลำดับสุดท้าย ทักษะในการสร้างสรรค์สื่อ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

### ส่วนที่ 4 สรุปผลข้อมูลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความแตกต่างของลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ กับ การรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ

**สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1** ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ที่แตกต่างกัน

#### สมมติฐานการวิจัย 1.1

เพศที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุเพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ไม่แตกต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงกับเพศชายมีลักษณะพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์เหมือนกัน

#### สมมติฐานการวิจัย 1.2

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จะมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์มากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า มากกว่าระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์มากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือต่ำกว่า และมากกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

#### สมมติฐานการวิจัย 1.3

อาชีพที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน ผู้สูงอายุที่มีอาชีพพนักงานเอกชนจะมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว มากกว่าผู้สูงอายุที่มีข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ (ยกเว้นครูอาจารย์) มากกว่าผู้สูงอายุที่มีครูอาจารย์ มากกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพแม่บ้าน และมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย

#### สมมติฐานการวิจัย 1.4

รายได้แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่าจะมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ มากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย

**สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2** ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่แตกต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน

#### สมมติฐานการวิจัย 2.1

เพศที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุมีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน พบว่า เพศที่แตกต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงไม่แตกต่างกัน

#### สมมติฐานการวิจัย 2.2

ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า

#### สมมติฐานการวิจัย 2.3

อาชีพที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีอาชีพพนักงานเอกชน อาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ อาชีพครู/อาจารย์ จะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอาชีพแม่บ้าน อาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย

#### สมมติฐานการวิจัย 2.4

รายได้ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีรายได้แตกต่างกัน มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีรายได้มากกว่าจะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อยกว่า

#### สมมติฐานการวิจัย 2.5

ความถี่ในการเปิดรับที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการเปิดรับที่แตกต่างกัน มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีความถี่ในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ทุกวันจะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าผู้สูงอายุที่มีความถี่ในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ 4-6 วันต่อสัปดาห์

#### สมมติฐานการวิจัย 2.6

ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (จำนวนชั่วโมง) ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (จำนวนชั่วโมง) แตกต่างกันมีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ (จำนวนชั่วโมง) มาก

จะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ (จำนวน ชั่วโมง) น้อย

#### ส่วนที่ 5 สรุปผลข้อมูลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ

**สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3** ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ในทิศทางบวก

พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในทิศทางบวก โดยลักษณะประชากรศาสตร์ อายุ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงในทิศทางเดียวกัน โดยผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์มากจะมีการรู้เท่าทันสื่อมาก ส่วนผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อลายน้อยจะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงน้อย

#### ส่วนที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์ถดถอยเพื่อพยากรณ์ระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ต่จากตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความถี่ในการใช้ทวิตเตอร์ จำนวนชั่วโมงในการใช้ทวิตเตอร์ ระยะเวลาในการใช้ทวิตเตอร์ ประสบการณ์ในการเปิดรับ และความพึงพอใจในการใช้แอปพลิเคชันไลน์

**สมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4** ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ

พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ โดยเพศ อายุ รายได้ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ ประสบการณ์ในการเปิดรับ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ

โดยตัวแปรด้านความถี่ในการเปิดรับสื่อ สามารถพยากรณ์การรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุได้สูงสุด รองลงมาเป็นรายได้ ส่วนเพศสามารถพยากรณ์การรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุได้น้อยที่สุด

#### ส่วนที่ 7 สรุปผลการเผยแพร่การรู้เท่าทันสื่อช่วงลวงให้แก่ผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่

ในการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือกับวิทยากร และโครงการการพัฒนากิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในการรู้เท่าทันสื่อสังคม เพื่อสอดแทรกข้อมูลการรู้เท่าทันข่าวลวงไปเผยแพร่ให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยได้ให้ความรู้เกี่ยวกับข่าวปลอม และข่าวลวงแก่ผู้สูงอายุ รวมถึงรูปแบบข่าวลวงที่ปรากฏในแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงการใช้อินเทอร์เน็ต และรู้เท่าทันข่าวลวงยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการนำร่องกลุ่มตัวอย่างให้ผู้สูงอายุใช้อินเทอร์เน็ตอย่างรู้เท่าทัน

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากงานวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่” นั้น มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปรายผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุแตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ที่แตกต่างกัน โดยเพศที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร แซ่ลิ้ม (2558) ที่พบว่าเพศหญิงและเพศชายที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ จะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ประมะ สตะเวทิน (2546) ที่กล่าวว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้รับสาร ได้แก่ อาชีพ รายได้นั้น มีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสารทำให้คนที่มีการประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดวัฒนธรรม ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน คนที่มีรายได้สูงหรือฐานะดี มักจะใช้สื่อมวลชนและใช้สื่อมวลชนในการแสวงหาเรื่องราวข่าวสารที่หนักๆ ซึ่งการศึกษาก็เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่แตกต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน ย่อมทำให้ความรู้สึคนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่ต่างกันไป คนที่มีการศึกษาสูง และมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี รวมถึงมีโอกาสเข้าถึงสื่อได้มากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อยหรือยากจน ทั้งนี้ในเรื่องของระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ พิมพ์ค้อ และคณะ (2552) ที่พบว่าการใช้ของผู้สูงอายุส่วนหนึ่งยังคงไม่ใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเกี่ยวข้องกับระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ กล่าวคือ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่าจะมีความต้องการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมากกว่าผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี และสอดคล้องกับเอกพล รุ่งโรจน์กิจกุล (2557) ที่พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการใช้งานแอปพลิเคชันไลน์แตกต่างกัน

2) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อที่ต่างกัน มีระดับการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ความถี่ในการเปิดรับ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ (จำนวนชั่วโมง) ที่แตกต่างกันของผู้สูงอายุ มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของกิตติมา สุรสนธิ (2557) ที่กล่าวว่า สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่างกัน ได้แก่ อาชีพและรายได้ ระดับการศึกษา แตกต่างกันมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน มีการรู้เท่าทันข่าวลวงแตกต่างกัน เนื่องจากคนที่มีความรู้ดีสูง มีอาชีพแตกต่างกันการ

เข้าถึงเทคโนโลยีก็แตกต่างกัน โดยคนที่มีอาชีพต่างกันย่อมมีแนวคิด อุดมการณ์ ประสบการณ์ วัฒนธรรมและค่านิยมที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าอาชีพพนักงานเอกชน ข้าราชการ อาชีพธุรกิจส่วนตัว มีการรู้เท่าทันข่าวลวงมากกว่าอาชีพแม่บ้าน หรืออาชีพรับจ้างทั่วไป ด้วยลักษณะของอาชีพที่ต่างกันย่อมส่งผลต่อการเปิดรับสื่อเพื่อการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมแตกต่างกัน และส่งผลต่อการรู้เท่าทันสื่อที่แตกต่างกันด้วยเช่นกัน ในส่วนของระดับการศึกษาก็เช่นเดียวกัน คนที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ได้มากกว่าคนที่มีระดับการศึกษาต่ำ กล่าวได้ว่าคนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามักจะเปิดรับข้อมูลข่าวสารมากกว่าคนที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า และคนที่มีระดับการศึกษาสูงมักจะถูกชักจูงใจได้ยากกว่า เพราะคนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีข้อมูลข่าวสารมาก มีการพิจารณาเรื่องต่างๆ โดยละเอียด ระบบการศึกษาเป็นเสมือนตัวช่วยในการกำหนดกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) ของผู้รับสาร

3) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ในทิศทางบวก พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุในทิศทางบวก โดยลักษณะประชากรศาสตร์ อายุ การศึกษา รายได้ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ และพฤติกรรมการเปิดรับสื่อไลน์ มีความสัมพันธ์กับการรู้เท่าทันข่าวลวงในทิศทางเดียวกัน โดยผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์มากจะมีการรู้เท่าทันสื่อมาก ส่วนผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อไลน์น้อยจะมีการรู้เท่าทันข่าวลวงน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร แซ่ลิ้ม (2558) ที่พบว่าลักษณะประชากรศาสตร์สัมพันธ์กับการเข้าถึงแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ และกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่มีระยะเวลาในการใช้ไลน์ (ชั่วโมง) สัมพันธ์กับความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ซึ่งหากผู้สูงอายุมีความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันไลน์ก็จะมีสามารถในการใช้สื่อได้เป็นอย่างดี และผู้สูงอายุก็มีทัศนคติที่ดีต่อการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ทำให้ผู้สูงอายุเรียนรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สามารถรู้เท่าทันข่าวลวงได้ตามไปด้วย

4) ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ พฤติกรรมการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า เพศ อายุ รายได้ ความถี่ในการเปิดรับสื่อ ระยะเวลาในการเปิดรับสื่อ ประสบการณ์ในการเปิดรับ ส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ ในส่วนของประสบการณ์ในการเปิดรับสื่อของผู้สูงอายุส่งผลต่อการรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Allcot and Gentzkow (2017) ที่ได้ทำการศึกษาและได้สอบถามเกี่ยวกับผู้เป็นกลุ่มตัวอย่างถึงความสามารถในการแยกแยะหัวข้อข่าวปลอมในช่วงเลือกตั้ง ซึ่งพบว่าความสามารถในการแยกแยะข่าวปลอมจากหัวข้อข่าว กลุ่มตัวอย่างสามารถวิเคราะห์ข่าวได้ดีตามจำนวนอายุที่เพิ่มขึ้น ซึ่งทางด้าน Pennycook and Rand (2019) ได้ทำการวิเคราะห์อีกครั้ง และพบว่าความสามารถในการแยกแยะข่าวปลอม โดยพบว่าผู้สูงอายุที่มีอายุมากจะมีความสามารถในการแยกแยะข่าวปลอมจากหัวข้อข่าว

จริง เนื่องจากยังมีอายุมากประสบการณ์ที่ผ่านมาก็จะสามารถทำให้เกิดข้อผิดพลาดได้น้อย นอกจากนี้ อีสริยะ ไพริพายฤทธิ์ (2560) กล่าวถึงการมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่เห็นด้วยและหาเนื้อหาที่ยืนยันความเชื่อของตนเองที่มีมาแต่เดิม โดยที่เลือกที่จะเชื่อข้อมูลที่ตรงกับความคิดหรือหาเหตุผลมาสนับสนุนความคิดของตนเองที่จะเชื่อ สอดคล้องกับแนวโน้มของผู้ใช้งานสื่อออนไลน์ที่มักจะเชื่อในสิ่งที่ตนเองเลือกจะเชื่อ ทั้งนี้โดยผู้สูงอายุนั้นมีข้อมูลที่ผ่านมา ประสบการณ์ และความเชื่อเดิมของตนเอง ซึ่งอาจทำให้ตัวของผู้สูงอายุเองนั้น จะคำนึงถึงสิ่งที่จะเชื่อ โดยผ่านการกลั่นกรองข้อมูล กลั่นกรองความคิด ก่อนที่จะเชื่อ ทำให้อาจกล่าวได้ว่าผู้สูงอายุจึงมีความรู้เท่าทันสื่อข่าวลงในระดับมาก ทั้งนี้ในอีกแง่มุมหนึ่ง Sim, Reed & Carr (2017) กล่าวว่าผู้สูงอายุมักจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างบุคคลมากกว่าการใช้เทคโนโลยีในการรับข้อมูลใหม่ ทำให้ผู้สูงอายุใช้สื่อในการติดต่อสื่อสารกับลูกหลานมากกว่าการดูข่าวปลอม

นอกจากนี้ ตัวแปรด้านความถนัดในการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์ โดยใช้แอปพลิเคชันไลน์ทุกวัน สามารถพยากรณ์การรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุได้สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ Onate, Peyro & Lorenzo (2015) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ของผู้สูงอายุในประเทศฝรั่งเศส อังกฤษและสเปน ที่ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในฝรั่งเศสและอังกฤษที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่และเครือข่ายสังคมออนไลน์อยู่ในระดับสูง โดยขึ้นอยู่กับรูปแบบการใช้งาน ซึ่งผลการวิจัยของศิริพร แซ่ลิ้ม (2558) ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุที่ใช้แอปพลิเคชันไลน์จะรู้เท่าทันสื่อเนื่องจากผู้สูงอายุมีความเชื่อว่าหากเป็นผู้ใช้แอปพลิเคชันไลน์จะไม่นิยมซื้อสินค้าและบริการทางออนไลน์ เนื่องจากไม่เชื่อถือความปลอดภัย และกลัวที่จะถูกโกงทางออนไลน์ อีกทั้งพนม คลีฉายา (2556) ยังชี้ให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงอายุเป็นกลุ่มที่มีความรู้เท่าทันสื่อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างช่วงวัยอื่นๆ เนื่องจากมีความเข้าใจเนื้อหา การวิเคราะห์เนื้อหา การประเมินสื่อ วิชาข้อสอบได้ในระดับสูงมาก ซึ่งเมื่ออยู่ในบริบทของสื่อใหม่อย่างแอปพลิเคชันไลน์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุจะมีความรู้ รวมถึงมีการจัดการเนื้อหาที่ปรากฏอยู่ในแอปพลิเคชันไลน์ในระดับสูงเช่นกัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ มีการจัดการเนื้อหาในแอปพลิเคชันไลน์มากที่สุด ในประเด็นเรื่องของข้อมูลข่าวสารต่างๆที่ปรากฏในแอปพลิเคชันไลน์ว่าข้อมูลนั้นมีความน่าเชื่อถือ หรือไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุนั้นค่อนข้างระมัดระวังในการใช้สื่อเทคโนโลยีเป็นอย่างดี

### 5.3 ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยมีดังต่อไปนี้

#### 5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ประโยชน์

1) เนื่องจากแอปพลิเคชันไลน์เป็นสื่อที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในกลุ่มผู้สูงอายุ จากการศึกษาครั้งนี้ พบว่ากลุ่มผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในระดับมากกับการใช้แอปพลิเคชันไลน์ ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอาจจะนำผลการศึกษาดังกล่าวไปวางแผนเพื่อใช้ประโยชน์กับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเน้นเฉพาะแอปพลิเคชันไลน์

2) เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ความถี่ในการเปิดรับสื่อ สามารถพยากรณ์การรู้เท่าทันข่าวลวงของผู้สูงอายุได้สูงสุด ดังนั้นผู้สูงอายุที่มีความถี่ในการเปิดรับสื่อน้อย จึงควรจะมีระดับความรู้เท่าทันข่าวลวง โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ชมรมผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ อาจจะนำข้อมูลไปวางแผนให้ผู้สูงอายุมีการรู้เท่าทันข่าวลวงให้มากยิ่งขึ้น

#### 5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาดูตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจ เช่น ลักษณะความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม ของผู้สูงอายุว่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับแอปพลิเคชันไลน์

2) ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษากการวิเคราะห์เนื้อหาในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เช่น รูปแบบของการส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ของผู้สูงอายุ เนื้อหาที่ผู้สูงอายุนิยมส่งข้อความทางแอปพลิเคชันไลน์ เป็นต้น

3) ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ แต่เนื่องจากการเปิดรับข่าวสารผ่านทางแอปพลิเคชันไลน์ มีจำนวนมากในหลายพื้นที่ จึงควรมีการวิจัยผู้รับสารในกลุ่มพื้นที่อื่นๆ ด้วย เนื่องจากผลการวิจัยที่ได้ อาจจะมีแตกต่างจากผู้รับสารในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิจัยอย่างครบถ้วน